

ויזרע יצחק

שנה ד'

ש"ש	חגיגה	ת"א	י"ב	שעור קיץ	יוצא לאור ע"י מדרשת	פרשת "בלק"
19:28	19:21	19:30	19:13	פניסה	"ויזרע יצחק"	הפטרה: "והיה שארית"
20:30	20:34	20:32	20:29	יציאה	ע"ש יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל	ז' תמוז תשע"א
21:01	21:04	21:03	21:06	ר"ת		

הגיגים מפרשת השבוע

"וישלוזו מלאכים אל בלעם בן בעור פתורה אשר על הנזהר ארץ בני עמו" (במדבר כב' ה)

בלק הרשע מפרט ומרחיב בתדרוכו אל השליחים ומספק פרטים רבים לזיהויו של בלעם. הוא מזכיר את שמו, "בלעם", ואת שם אביו, "בן בעור", הוא מציין את שם עירו, "פתורה", ומתאר את מקומה, "אשר על הנהר", ומוסיף שהיא "ארץ בני עמו", כל זה, אומר ה"אור החיים" הקדוש, מלמד אותנו על הנחישות והזריזות של בלק הרשע להצליח בשליחות הזו, לכן הוא מדגיש ומפרש לשליחיו את כל הפרטים של בלעם ואומר את שם אביו, "בן בעור", לבל יתחלף בטעות בלעם עם בלעם אחר, וכדי שלא יתעכבו לחפש אותו הוא מציין להם את מקומו ואומר את שם עירו "פתורה", ומחשש שמא יש מקום אחר ששמו פתורה, הוא מסביר להם את מקומה של העיר "על הנהר", ומודיע להם עוד שהארץ ההיא, היא "ארץ בני עמו", זאת אומרת כולם מכירים אותו שם, כך שבמקרה שבלעם אינו בכיתו אנשי עירו ידעו להגיד לאן הלך.

"והוא יושב במולדו" (במדבר כב' ז)

מובא בגמרא (עבודה זרה ד:) על הפסוק: "ויודע דעת עליון" שבלעם היה יודע לכוין לאותה השעה שהקב"ה כועס, ולשאלת הגמרא: "וכמה זעמו" כלומר כמה זמן הקב"ה כועס ביום? עונה הגמרא: "רגע" ולשאלת הגמרא: "כמה רגע?" עונים בגמרא שזהו משך הזמן שלוקח לומר אל המילה "רגע". ואכן התוספות מקשים שבזמן כל כך קצר שהקב"ה כועס מה כבר יכול היה בלעם לומר? והתשובה היא שבלעם יכול היה לומר את המילה "פֶלֶם". אומר ה"תפארת יהונתן" שעדיין לא ברור אל מי הכוונה במילה "פֶלֶם" את מי, חלילה, לכלות? לכן בא בלק ואומר לבלעם "והוא יושב ממולדו" כלומר בני ישראל נמצאים בטווח ראייה כך שבלעם יכול להראות באצבעו על ישראל כאשר הוא אומר את המילה "פֶלֶם" ואז ברור למי הכוונה.

"אם לקרא לך באו... קום לך אתם" (במדבר כב' כ) "ויזר אף א-לקים כי הולך הוא" (במדבר כב' כב)

על פניו קיימת סתירה מובנית בפסוקים. מצד אחד אומר הקב"ה לבלעם "קום לך אתם" ומצד שני נאמר: "ויחר אף א-לקים כי הולך הוא". אם הקב"ה מסכים שבלעם ילך אתם, מדוע הוא כועס? ואם הקב"ה לא רוצה שבלעם ילך, אזי מדוע אמר לו "קום לך אתם"? הרמב"ן מתאר באריכות את המשא ומתן של בלעם עם הקב"ה ודרכו נבין שאין סתירה בפסוקים. מסביר הרמב"ן שבתחילה אסר הקב"ה על בלעם ללכת עם שרי מואב היות שלא רצה שבלעם יקלל את עם ישראל כי ברוך הוא, אם כך "למה ילך עימהם אחרי שלא יקללם, והם, שרי מואב, לא יחפצו בו לדבר אחר", על כן אמר לו הקב"ה בתחילה "לא תלך עימהם" משום ש"לא תאור את העם כי ברוך הוא". וזה גם מה שאמר בלעם לשרי מואב, אך כאשר בלק שלח אליו פעם נוספת שליחים, הוסיף לו כבוד בשרים רבים ונכבדים מן הראשונים והתחייב להרבות את שכרו וכבודו של בלעם, בלעם שואל שוב את הקב"ה מה לעשות. אומר הקב"ה לבלעם "אם לקרא לך באו האנשים" כלומר, הרי כבר הודעתך כי העם ברוך הוא ולא תוכל לקללם, ובכל זאת חזרו אליך שרי מואב, אם רק "לקרוא לך באו" שמסכימים הם שתלך עימם אפילו אם לא תקלל, "קום לך אתם" על מנת שלא תקלל את העם "אך את הדבר אשר אדבר אליך אותו תעשה". זה היה התנאי להסכמתו של הקב"ה שבלעם ילך עם שרי מואב, בהנחה שאחר שיאמר זאת להם הם לא יסכימו שיבוא עימם בלי לקלל. אך בלעם, מרוב חפצו ורצונו ללכת ולקלל את ישראל, לא הודיע להם על התנאי הזה ולא אמר להם כלום לכן נאמר: "ויחר אף א-לקים כי הולך הוא" כיון שבלעם הפר את התנאי שהקב"ה התנה עימו.

"ג' ה' נשמת אדם" העלון השבועי מוקדש לע"נ:

עמרם בן שבת בר איזיה ז"ל נלב"ע יט' אדר א' תשע"א

אברהם בן חמו בר סימונה ז"ל נלב"ע ה' טבת תשע"א שמעון בן חמו בר מסעודה ז"ל נלב"ע ד' שבט תשע"א

מעוניין לקבל את העלון ישירות לתיבת הדוא"ל שלך? שלח מייל לכתובת: Yossef.Benhamo@gmail.com

העלון מיוסד לעילוי נשמת :

חביבה חיה בנימין בת גורג'יה ז"ל
נלב"ע י"א ניסן תשס"ז

יצחק בנימין בר שורין ז"ל
נלב"ע י"ג אדר ב' תשל"ג

יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל
נלב"ע י"ג אדר ב' תשס"ה

ת.נ.צ.ב.ה

איננו בעלון בשעת התמלח

לא לשמור על קדושת הגליון

"ויג'ר מואב מפני העם מאד כי רב הוא ויקץ מואב מפני בני ישראל" (במדבר כב' ג)

אנו רואים שפעמים מכנה הכתוב את ישראל כ"העם" ופעמים כתוב "בני ישראל". ומובא בספרים שכאשר מכנה הכתוב את ישראל כ"העם" הכוונה היא לפשוטי העם ולערב רב, ואילו כאשר כתוב "בני ישראל" הכוונה היא לחכמים והצדיקים שבהם. [ראה עוד ב"אור החיים" הקדוש על הפסוק "ויהי בשלח פרעה" (שמות יג' ז) המאריך בזה]. ובפסוק שלפנינו מופיע גם "העם" וגם "בני ישראל" וצריך להבין מדוע? מפרש הרב חיים הכהן בספרו "תורת חכם", שיש שני מצבים של תפילה שמובטח לנו שבהם התפילה נשמעת ומקובלת לפני ה'. "תפילת רבים", שידוע שאין הקדוש ברוך הוא מואס את תפילת הרבים כמובא בגמרא (ברכות ה). "רבי נתן אומר מנין שאין הקב"ה מואס בתפלתן של רבים? שנאמר: "הן א-ל כביר לא ימאס" (איוב לו' ה), ומצב התפילה השני הוא "תפילת צדיק", שבגלל זכויותיו הרבות, בקשתו נשמעת במרום כשוועת בן לאביו. בפסוק שלפנינו המבטא את פחדם של מואב, אנו לומדים שהמואבים פחדו מפני שני מצבי התפילה שהזכרנו. "ויג'ר מואב מפני העם", חששו מתפילת פשוטי העם בישראל, "כי רב הוא", משום שזוהי תפילת רבים. ובנוסף: "ויקץ מואב מפני בני ישראל" פחדו מתפילת הצדיקים והחכמים, שהם בבחינת "ישראל", שתפילתם נשמעת לפני הקב"ה.

"ויהי צב מלאך ה' בדרך" (במדבר כב' כב) **"ויעמד מלאך ה' במישעול הכרמים"** (במדבר כב' כד)
"ויעמד במקום צר אשר אין דרך לנזות ימין ושמאל" (במדבר כב' כו)

מסביר ה"כלי יקר" שמקומות אלו שבהם נעמד המלאך מרמזים גם הם על שלש הרגלים, כפי שמרמזת האתון לבלעם שאמרה "זה שלש רגלים" שרמזה לו איך אתה רוצה לעקור אומה המחזיקה בשלשת הדברים אשר עליהם העולם עומד שהם "התורה עבודה גמילות חסדים" (אבות א' ב) שהם ג' רגלי העולם אשר ביטולם הורס את העולם. וכיצד זה רמז? **גמילות חסדים** רמזו במה שכתוב "ותלך בשדה" כי עיקר הגמילות חסדים הוא מן השדה על ידי התרומות והמעשרות ולקט שכחה ופאה. **עבודה** רמזה במה שנאמר "במשעול הכרמים" שידוע שבית המקדש נמשל לכרם וכן פירש"י "הביאני אל בית היין" (שיר השירים ב' ד) זה אהל מועד. **תורה** רמזו בכתוב: "במקום צר אשר אין דרך לנזות ימין ושמאל" שהתורה מנהיגה את האדם איך לנהוג, אך אין לסור ממנה ימין או שמאל.

"זה שלוש רגלים" (במדבר כב' כז)

"זה שלש רגלים - רמז לו אתה מבקש לעקור אומה החוגגת שלש רגלים בשנה" (רש"י)

מה הקשר בין שלוש הרגלים לזה שבלעם הולך לקלל את ישראל? ה"משך חכמה" מסביר את הרמז שרמזה האתון לבלעם. שהרי על הרגלים נאמר: "שלוש פעמים בשנה יראה כל זכורך אל פני האדון ה'" (שמות כג' ז) ודרשו חז"ל על "יִרְאֶה כל זכורך" שמשמעותו יבואו להיראות בבית ה', שקוראים אותו גם כ"יִרְאֶה כל זכורך" במשמעות שכל הזכרים יראו את פני השכינה. כך הוכיחה האתון את בלעם: אתה הולך לקלל אומה שרואה את השכינה שלש פעמים בשנה בעוד שאתה אפילו את המלאך הניצב לפניך אינך מסוגל לראות.

"כי התעללת בי" (במדבר כב' כט)

תמיהה גדולה ועצומה יש על בלעם, אומר רבינו בחיי, בלעם נמצא בסיטואציה ניסית ומופלאה, האתון שלו, שהיא בהמה, פותחת את פיה ומדברת איתו כאחד האדם, אדם אחר, נורמלי, היה תמיהה ומתפלא מעצם העובדה שבהמה מדברת אליו, היה נרעש מהנס המחודש הזה, אולי היה אפילו נבהל. אך אצל בלעם אין זה כך, במקום שיתרשם מהנס ולהעלות על דעתו לחשוב ולהתבונן שאולי "מאת ה' היתה זאת" לסכל את עצתו ולהשיב את חכמתו אחר, בלעם, מתוך אכזריותו ורוע טבעו ומרוב חפצו ללכת לקלל את ישראל, מתעלם לחלוטין מן הנס והפלא הזה ועונה לבהמתו בפשטות, כאדם המדבר עם חברו משכבר הימים ואומר: "כי התעללת בי".

"הנה ברך לקזותי וברך ולא אשיבנה" (במדבר כב' ס)

אומר ה"כתב סופר" שלאחר שבפעם הראשונה בלעם ברך את בני ישראל וגם התאוה להיות כמותם, עד כדי כך שאמר: "תמות נפשי מות ישרים ותהי אחריתי כמוהו" (במדבר כג' ט), כעת, כבר אין הוא יכול לשוב ולקלל את עם ישראל, שהרי בזה נמצא שהוא מקלל את עצמו ויהיה מקולל כמותם, ולכן פתח בלעם ואמר: "הנה ברך לקחתי", כלומר לקחתי לעצמי את הברכות, לכן, "וברך ולא אשיבנה", אינני מעוניין להשיב את הברכה.

"הן עם כלביא יקום" (במדבר כב' כד)

"כשהם עומדים משינתם שחרית הן מתגברים כלביא וכארי לחטוף את המצות" (רש"י)

לפעמים מזדמנת לאדם אפשרות לקיים מצוה והוא מתלבט האם לקיימה כעת בחטף או להמתין מעט ולקיימה בהידור? אומר רבי משה פיינשטיין שעדיף לקיים את המצוה בחטף וללא הדורים מיד כאשר היא מזדמנת לידו, מאשר לחכות ולהמתין ולעשותה מאוחר יותר וביותר הדור. כי מהפסוק לומדים שהחטיפה היא ההדור היותר חשוב משום שכך אין חשש שיפסיד את המצוה.

הארות והערות ניתן להפנות לטלפון: 052-3268315 או בדוא"ל: Yossef.Benhamo@gmail.com

גמ"ח תפילין "יד יצחק"

ברשותנו מבחר תפילין רש"י (ספרדי, אשכנזי, איטרי) להשאלה בטלפון: 052-3268315

חברת הבקשות "מאיר השחר" בני ברק ומדרשת "ויזרע יצחק"

לימוד פיוטים ובקשות נוסח מרוקו בהדרכת ע"ה יוסף בן חמו שישי 14:00 בית כנסת "תורת ישראל" קרית הרצוג ב"ב